

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 bioressursside väärimise investeeringutoetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 12 lõike 3 ja § 24 lõike 1 alusel.

Eesti on bioressurssidega¹ väga hästi varustatud, kuid kitsaskohaks on tagasihoidlik töötlemisvõimekus ja vähene lisandväärtus. Ringbiomajanduse põhimõtete² rakendamist pidurdab muu hulgas puuduv või vananenud ja ebatõhus tehniline baas ning tehnoloogia. Tehnoloogia uuendamine võimaldab paremini ära kasutada tekkivaid kõrval- ja kaassaadusi ning jääke³. Selleks sobivad ning toimivad tehnoloogilised lahendused on välja töötatud, kuid Eestis, eriti esmatootjate ning mikro- ja väikeettevõtjate hulgas, on nende kasutus tagasihoidlik.

Kestliku ringbiomajanduse arendamine on riikliku strateegia „Eesti 2035“ osa, samuti sisaldab rohereformi tegevusplaan aastateks 2023–2025 rohemajanduse valdkonnas eraldi tegevusi kõrge potentsiaaliga biomajanduse arendamiseks. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on loonud ringbiomajanduse teekaardi, mis määratleb Eesti ringbiomajanduse arengu peamised tegevussuunad ja arenguks vajalikud tegevused lühiperspektiivis (2023–2027) ja pikas perspektiivis (kuni aastani 2035)⁴. Teekaardi üheks teemaks on ka kasutamata või alakasutatud kõrvalsaaduste ja jääkide kasutamise edendamine.

Toetus panustab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ biomajanduse horisontaalse arendusteema eesmärkide saavutamisse, muu hulgas biotoorainepõhiste lahenduste leidmisse põllumajanduses, kõrgema lisandväärtuse andmisse biotoorme, biojääkide ja kõrvalsaaduste väärimisse.

Toetuse üldine eesmärk on ringbiomajanduse edendamine eelkõige maapiirkonnas, selleks vajalike investeeringute toetamine kõrval- ja kaassaaduste ning jääkide väärimiseks ja kõrvalsaaduste töötlemise võimekuse suurendamiseks.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna valdkonnajuht Argo Peepson (5692 6963, argo.peepson@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 20 paragrahvist.

¹ Bioloogilist päritolu taastuvad tootmisvahendid ja -tagavarad, mida on võimalik kasutada.

² <https://www.agri.ee/maaelu-pollumajandus-toiduturg/maaelu-maettevotlus-maakasutus/ringbiomajandus>.

³ Kõrvalsaadus – tootmise käigus tekkiv toode, ressurss või materjal, mille tootmine või tekkimine ei olnud eesmärk; jääk – tootmise käigus üle jäänud osa, aine või energia. Kaassaadus – tootmise käigus tekkivaid tooteid, millel on selge otstarve ja (põhitoodangust madalam) väärtus.

⁴ <https://www.agri.ee/media/7979/download>.

Eelnõu § 1 sätestab reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise 8.3 „Investeeringud bioressursside väärimdamisse“ raames antava bioressursside väärimdamise investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu § 2 sätestab toetuse andmise eesmärgi.

Toetust antakse ringbiomajanduse edendamise eesmärgil kõrvalsaaduste väärimdamiseks ja töötlemise võimekuse suurendamiseks. **Eelnõu § 2 lõige 2** täpsustab, et kõrvalsaadusteks eelnõu tähenduses loetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodete, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise ja töötlemise ning toiduainetööstuse ja metsamajandamise valdkonnas tekkivaid kõrval- ja kaassaadusi ning jääke.

Toetus võimaldab võtta kasutusele bioressursse, mida praegu kas ei kasutata üldse või tehakse seda tagasihoidlikult. Sellised bioressursid on erinevad kõrvalsaadused (tooted, ressurss või materjal, mille tootmine või tekkimine ei olnud eesmärk), näiteks põhk, teravilja sorteerimisjäätgid, taimepealsed, seemned, koored, mahla või õli pressimisjäätgid, ka sõnnik, loomsed kõrvalsaadused nagu nahk, vill, karvad, kondid, saepuru, puukoor jmt.

Eelnõu § 3 sätestab toetusele kohalduvad riigiabi tingimused.

Riigiabi on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 1 järgi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on ELi ühisturuga põhimõtteliselt kokkusobimatu, on riigiabi lubamiseks siiski teatud võimalused. Sealjuures on tulenevalt põllumajandussektori eripärast *ELTL* artiklis 42 tehtud riigiabi reeglite kohaldamiseks erisäte, mis kajastub maaelu arengukava aluseks oleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 81 lõikes 2. Selle kohaselt ei kohaldata riigiabi eeskirjasid nende projektide suhtes, mis on seotud *ELTL* lisa 1 nimetatud toodetega ehk põllumajandustoodetega. Seega kohalduvad riigiabi nõuded üksnes juhul, kui tegemist ei ole põllumajandustoodete tootmise, töötlemise või turustamisega. *ELTL* lisa 1 ehk põllumajandustoote mõistet tõlgendatakse koostoimes Komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1101/2014, 16. oktoober 2014, millega muudetakse tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühist tollitariifistikku käsitleva nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisa (*ELT L* 312, 31.10.2014, lk 1—923).

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et toetust antakse vähese tähtsusega abina komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (*ELT L*, 2023/2831, 15.12.2023), tähenduses kui toetust antakse tegevuseks, mis ei kuulu *ELTL* artikli 42 kohaldamisalasse ehk kui ei ole tegemist põllumajandustoodete tootmise, töötlemise või turustamisega.

Taotleja (vajadusel *PRI*Aga konsulteerides) saab toetust taotleda vähese tähtsusega abina juhul, kui vähese tähtsusega abi maht pole ületatud. Juhul, kui see on ületatud, antakse abi riigiabina (EL) nr 651/2014 artikli 14 alusel.

Eelnõu § 3 lõige 2 sätestab, et kui vähese tähtsusega abi ülemmäär taotleja kohta on täitunud, on toetus regionaalabi komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (*ELT L* 187, 26.06.2014, lk 1–78), artikli 14 tähenduses. Artikkel 14 kohaldub paljudele sektoritele, kuid ei kohaldu energiatootmisele vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi artikli 13 (regionaalabi ulatus) punktile b).

Artikkel 14 sätestab tingimused investeeringuteks ettenähtud regionaalabile, muu hulgas ka abikõlblikud kulud ja abi osakaalu maksimaalse määra ning muud tingimused. Artikli 14 rakendamisel on vajalik järgida ka artiklis 2 (mõisted) sätestatud tingimusi, sh „alginvesteering“, milleks on investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses mõnega järgmistest: uue ettevõtte asutamine, olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamine, ettevõtte toodangu mitmekesistamine, kui laienetakse toote- või teenuseturgudele, kus ettevõtte enne ei tegutsenud, või investeeringuga seotud ettevõtte kogu tootmisprotsessi või teenuste osutamise protsessi täielik ümberkorraldamine, või vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud.

Eelnõu § 4 sätestab toetuse raames toetatavad tegevused.

Eelnõu § 4 lõige 1 sätestab loetelu tegevustest, mille teostamiseks toetust antakse.

Toetust antakse kõrvalsaaduste ringlussevõttu suurendava või suurema lisandväärtusega toodeteks töötlemise võimekust suurendava masina või seadme soetamiseks.

Masinateks ja seadmeteks loetakse näiteks eeltöötlemise mehaanilised masinad ja seadmed, sh peenestid, purustajad, kuivatid jmt; bioloogiliseks, keemiliseks, biokeemiliseks või füüsikaliseks töötlemiseks vajalikud masinad ja seadmed, nagu ekstruuderid, bioreaktorid jmt, aga ka muud mehaanilised, elektrilised, termilised masinad ja seadmed, mis on vajalikud tegevuse elluviimiseks ja aitavad täita toetatava tegevuse eesmärke. Masinaid või seadmeid ei pea soetama eraldiseisvalt ja spetsiifiliselt kõrvalsaaduste töötlemiseks, vaid investeeringu võib teha ka olemasoleva protsessi täiustamiseks või olemasoleva masina või seadme asendamiseks seadmega, mis võimaldab tõsta ressursitõhusust ja kasutusele võtta või paremini ära kasutada jäägid ja kõrvalsaadused.

Eelnõu § 4 lõige 2 sätestab, et koos lõikes 1 sätestatud masina või seadme soetamisega toetatakse ka masina või seadme: 1) kasutamiseks vajaliku tarkvara, infotehnoloogilise lahenduse või kõrvalsaaduste töötlemiseks kasutatava patendi, litsentsi või kasuliku mudeli soetamist; 2) paigaldamiseks vajalike ehitustööde tegemist ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras, kui see ei moodusta taotleja kogu kavandatud tegevusest (edaspidi *projekt*) suuremat osa. See tähendab, et projekti kogukulude lõikes peab masina või seadme soetamise kulu olema suurem kui ehitustööde kulu.

Eelnõus kasutatud mõiste „projekt“ hõlmab taotleja poolt eesmärgi täitmiseks vajalikke tegevusi, mis võivad olla nii abikõlblikud kui mitteabikõlblikud ehk kogu terviklik tegevuste kompleks.

Tarkvara või IT-lahendus võib olla seotud protsesside juhtimise ja optimeerimise, automatiseerimise vmt. Hangitavat IT-lahendust või tarkvara ei saa aga soetada eraldiseisvalt, vaid ainult koos masina või seadme soetamisega.

Uue tehnoloogia soetamise korral võib olla vajalik hankida tehnoloogiat kaitsvad intellektuaalomandiõigused (patent, kasulik mudel, litsents), kus tehnoloogia omanik loovutab intellektuaalomandi õigused tasu eest seda omandavale ettevõtjale. Litsentsimisel sõlmitakse seejuures litsentsileping õiguste omanikuga ja saadakse tehnoloogia enda kasutusse lepingus sätestatud tingimustel teatud ajaks. Patentide ja kasulike mudelitega seonduva kohta on täpsem info leitav ka <https://www.epa.ee/patendid-kasulikud-mudelid/vaja-teada-enne-taotluse-esitamist/patent-voi-kasulik-mudel>.

Vastavalt ehitusseadustiku § 4 on ehitamine ehitise püstitamine, rajamine, paigaldamine, lammutamine ja muu ehitisega seonduv tegevus, mille tulemusel ehitise tekib või muutuvad selle füüsikalised omadused. Ehitamine on ka pinnase või katendi ümberpaigutamine sellises ulatuses, millel on oluline püsiv mõju ümbritsevale keskkonnale ja funktsionaalne seos ehitisega. Eelkõige on toetatavad masina või seadme soetamine, infotehnoloogilise lahenduse või tarkvara ostmine ning kõrvalsaaduste töötlemiseks kasutatava patendi, litsentsi või kasuliku mudeli ostmine.

Ehitamine on toetatav vaid masina või seadme soetamise korral, kui see on vajalik masina või seadme paigaldamiseks ega moodusta kogu investeeringust suuremat osa.

Ülaltoodud tegevuste puhul tuleb silmas pidada määruse (EL) nr 651/2014 artikli 14 lõiget 8, mille kohaselt tuleb vara kasutada üksnes abi saavas ettevõttes, vara peab olema amortiseeritav ning olema ostetud turutingimustel ostjaga mitteseotud kolmandatelt isikutelt ning vara peab olema arvatud abi saava ettevõtja varade hulka ja see peab jääma vähemalt kolmeks aastaks seotuks projektiga, mille jaoks abi antakse.

Eelnõu § 4 lõige 3 kirjeldab nõudeid investeeringuobjekti omandi ja selle õigusliku aluse kehtivusega seoses. Kui lõikes 1 sätestatud masin või seade paigaldatakse ehitisse või seda kasutatakse ehitises, peavad olema täidetud järgmised nõuded:

- 1) ehitis on taotleja valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt kolm aastat arvates Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt viimase toetusosa maksmisest või liisingu puhul kuni viimase toetusosa maksmiseni;
- 2) taotlejal on kaasomaniku kirjalik nõusolek toetatava tegevuse elluviimiseks, kui masin või seade paigaldatakse kaasomandis olevasse ehitisse või kui ehitisealune maa on kaasomandis;
- 3) lõike 2 punktis 2 sätestatud ehitustööde korral on maa taotleja valduses asjaõiguslikul alusel vähemalt kolm aastat arvates *PRIA* poolt viimase toetusosa maksmisest või liisingu puhul kuni viimase toetusosa maksmiseni.

Eeltoodud nõuded on vajalikud kindlustamaks, et tegevused toimuvad kaasomandi korral kaasomaniku nõusolekul ning et ehitis on taotleja otseses valduses ka teatud aja (vähemalt kolm aastat) pärast viimase toetusosa maksmist (või liisingu puhul kuni viimase toetusosa maksmiseni), et tagada toetusega rahastatud investeeringu püsimine.

Eelnõu § 4 lõike 4 kohaselt on kasutatud masina või seadme soetamine lubatud, kui masin või seade ei ole taotluse esitamise ajal vanem kui kolm aastat, selle soetamiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam.

Eelnõu § 4 lõike 5 kohaselt ei või projektiga alustada, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi (sh sõlmida lepinguid abikõlblike kulude tegemiseks) ei tohi olla võetud, ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Tegemist on toetusõiguslikkuse tingimusega, mis tähendab, et tegevusega varem alustamise korral ei ole kogu kavandatav investeering abikõlblik, mitte üksnes need kulud, mille tegemisega alustati enne taotluse esitamist. Riigiabi andmine on lubatud, kui abi on vajalik ja ergutab tegevuse või projekti arendamist, mistõttu ei tohiks abi anda sellisele tegevusele, millega abisaaja tegeleks igal juhul ka abi puudumise korral. See põhimõte on laiendatud ka selle määruse raames antavale vähese tähtsusega abile.

Eelnõu § 5 sätestab toetuse määra, suuruse ja vormi.

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et Kirde-Eestis elluviidava projekti korral on toetus kuni 45 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, Lõuna-Eestis elluviidava projekti korral kuni 40 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest ning Põhja-Eestis, Lääne-Eestis ja Kesk-Eestis elluviidava projekti korral kuni 35 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Toetuse määrad tulenevad Euroopa Komisjoni vastuvõetud Eesti Regionaalabi kaardilt aastateks 2022–2027⁵. Kirde-Eesti puhul, mille rahvastikukadu ajavahemikul 2009–2018 oli 13,47

⁵ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202149/SA_100251_C052527D-0100-C048-9EF6-B69AAACE62B3C_31_1.pdf.

protsenti, on toetuse määr 5 protsendipunkti võrra kõrgem, alates 1. jaanuarist 2025 Põhja-Eestis, Lääne-Eestis ja Kesk-Eestis aga 5 protsendipunkti võrra madalam. Elluviidav piirkond määratletakse taotluses märgitud investeringu asukoha alusel.

Eelnõu § 5 lõige 2 sätestab, et toetuse minimaalne määr on 15% tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Seega peab taotleja omaosalus olema 55%-85%.

Eelnõu § 5 lõige 3 sätestab, et maksimaalne toetuse summa on 200 000 eurot taotleja kohta kogu strateegiakava perioodi jooksul. Taotleja võib seega esitada mitu taotlust, kuid nende kogusumma ei tohi perioodil 2023–2027 ületada 200 000 eurot.

Eelnõu § 5 lõige 4 täpsustab, et ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse üheks ettevõtjaks, kes ei saa toetust taotleda rohkem kui 200 000 eurot strateegiakava perioodi jooksul.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses on „valitsev mõju“ võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu § 5 lõige 5 sätestab tingimuse, millele vähese tähtsusega abi saajad peavad vastama. Vähese tähtsusega abi puhul ei tohi toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse perioodi jooksul antud vähese tähtsusega abi koos taotletava toetusega ületada vähese tähtsusega abi ülemmäära 300 000 eurot. Kui taotleja vähese tähtsusega abi maht on ületatud, ei ole võimalik komisjoni määrust (EL) 2023/2831 kohaldada.

Eelnõu § 5 lõige 6 sätestab, et vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt:

- a) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust; b) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest; c) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale; d) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.

Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on esimese lõigu punktides a–d kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu.

Eelnõu § 5 lõige 7 sätestab, et toetuse andmisel võetakse arvesse komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 8 ja komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artiklis 5 sätestatud riigiabi kumuleerimisreegleid.

Eelnõu § 5 lõige 8 sätestab, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186) artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. Ehk toetust makstakse tegelikult tekkinud ja kuludokumentidega tõendatavate abikõlblike kulude kohta.

Eelnõu § 6 sätestab projekti abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 6 lõikes 1 selgitatakse, millised kulud on projekti elluviimiseks abikõlblikud. Abikõlblikud kulud on need kulud, mis on vajalikud toetatava tegevuse elluviimiseks ja tehtud abikõlbliku objekti tähistamiseks ning on sihtotstarbelised, mõistlikud ja majanduslikult soodsaimad. Kulud peavad olema vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks.

Abikõlblikud kulud võivad olla järgnevad:

- 1) masina või seadme ning selle paigaldamise ja seadistamise maksumus;
  - 2) masina või seadme kasutamiseks vajaliku tarkvara, infotehnoloogilise lahenduse, patendi, litsentsi ja kasuliku mudeli maksumus;
  - 3) masina, seadme, tarkvara või infotehnoloogilise lahenduse müüja pakutava väljaõppe maksumus;
  - 4) masina või seadme paigaldamiseks vajaliku ehitustöö maksumus.
- Ehitamisega seotud kulud on abikõlblikud juhul, kui need on vajalikud masina või seadme paigaldamiseks.
- 5) toetuse abil elluviidava tegevuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõusnõuete kohaseks tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse maksumus.

Abikõlblik on ka kasutatud masina või seadme soetamine, kui masin või seade ei ole taotluse esitamise hetkeks vanem kui kolm aastat ning selle ostmiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning masina või seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam;

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse kulud, mis ei ole toetatava tegevuse elluviimise kontekstis abikõlblikud. Abikõlblikud ei ole kulud, mis pole otseselt seotud toetatava tegevuse elluviimisega, nagu näiteks kulud, mis on seotud maksude, litsentside, trahvide või intressidega, tavapärased ettevõtte tegevuskulud jmt.

Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõikes 3 sätestatud kulu;
- 2) käibemaks;
- 3) tavapärane tegevus- ja üldkulu;
- 4) sularahamakse, lepingu sõlmimisega või kindlustamisega seotud kulu, intress, tagatismakse ja finantsteenustega seotud muu kulu;
- 5) riigilõiv, trahv, finantskaristus ning vaide- ja kohtumenetluse korral menetluskulud;
- 6) maa ja olemasoleva ehitise ostmise, üürimise ja rentimise kulu;
- 7) veo- või sõidukulu, mis ei ole seotud soetatava masina või seadme paigaldamise, seadistamise või kohaletoimetamisega;
- 8) tasu taotleja enda või tema töötaja tehtud töö eest;
- 9) toetuse taotlemiseks ettevalmistava töö kulu;
- 10) liisingumakse, kui asja omandiõigus ei lähe toetuse saajale üle PRIA poolt viimase toetusosa maksmisel, kuid hiljemalt 30. juunil 2029;
- 11) kulu, mille kohta on taotleja saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi;
- 12) toetatava tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatu kulu.

Eelnõu § 6 lõige 3 sätestab, et projekti maksumuse väljaselgitamiseks koostab taotleja prognoosi. Prognoosis esitatakse andmed projekti kogumaksumuse ja abikõlblike kulude kohta, mis peavad olema põhjendatud ja üksikasjalikult kirjeldatud, tuginema tegelikele asjaoludele ning olema vajaduse korral tõendatavad.

Eelnõu § 7 sätestab nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 7 lõige 1 sätestab, et toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes on väike- või mikroettevõtja komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa sätestatud kohaselt. Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artikli 2 lõikes 2 sätestatud väikeettevõtja on ettevõtja, kelle töötajate arv ei ületa 50 ning ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artikli 2 lõikes 3 sätestatud mikroettevõtja on ettevõtja, kelle töötajate arv ei ületa 10 ning mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse nõuded toetust taotleva ettevõtja põhitegevusala valdkonna kohta. Toetuse taotlemisel märgib taotleja oma põhitegevusalale vastava EMTAK 2008 koodi taotlusele. Selgitavate kommentaaridega EMTAK 2008 on kättesaadav Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) veebilehel <http://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad>. Taotleja põhitegevusala peab äriregistri andmetel taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal olema kas:

- 1) taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad ning metsamajandus ja metsavarumine (EMTAK-i jagu A alajagu 01–02)
- 2) toiduainete tootmine ja joogitootmine (EMTAK-i jao C alajagu 10–11), **välja arvatud kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine (EMTAK-i jao C alajagu 102)**

Oluline on tähele panna, et jao C alajao 10 puhul ei saa mõnede põhitegevusalade ettevõtjad toetust taotleda, kuna need alavaldkonnad – kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine (EMTAK-i jao C alajagu 102) – ei ole toetuse kontekstis asjakohased või ei kuulu ÜPP strateegiakava raames toetatavasse sektorisse, nagu kalandus ja vesiviljelus.

Eelnõu § 7 lõige 3 sätestab, et taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud.

Maksukorralduse seaduse § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 7 lõige 4 sätestab, et taotlejal ei tohi olla likvideerimismenetlust ega pankrotimenetlust. See tähendab, et taotleja äritegevus peab olema stabiilne ning ta ei tohi olla finantsraskustes. Lisaks ei tohi taotlejal olla kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist. Samuti ei tohi taotlejal olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, mis võib tähendada, et taotleja juriidiline seisund ei ole korras või tal on võlgnevused riigi ees.

Eelnõu § 7 lõige 5 sätestab, et kui taotleja on saanud varem toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 7 lõige 6 sätestab, et taotlejal ei tohi olla kehtivat karistust karistusseadustiku paragrahvides sätestatud süütegude toimepanemise eest (KARS §-s 49¹ – ettevõtluskeeld; 209 – kelmus, 209¹ – hankekelmus; 210 – soodustuskelmus, 296 – altkäemaksu vahendus, 298 – altkäemaksu andmine, 298¹ – mõjuvõimuga kauplemine, 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus; 373 – ärikeelu rikkumine või 384 maksejõuetuse põhjustamine).

Eelnõu § 7 lõikes 7 sätestatakse, kui taotleja on riigiabi saaja ei tohi ta olla raskustes olev ettevõtja komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punkti 18 tähenduses, kui selline nõue tuleneb asjakohasest Euroopa Liidu õigusaktist. Raskustes olev ettevõtja on ettevõtja, kellel on vähemalt üks järgmistest tunnustest:

a) Kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (välja arvatud VKE, mis on eksisteerinud vähem kui kolm aastat, või riskifinantseerimisabi puhul VKE, mis vastab artikli 21 lõike 3 punktis b märgitud tingimusele ja mis kvalifitseerub riskifinantseerimisinvesteeringu saamiseks pärast valitud finantsvahendaja hoolsuskohustuse menetlust), mis on akumulbeeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulbeeritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse kogusumma, mis ületab pool märgitud aktsiakapitalist. Käesoleva sätte tähenduses osutab „piiratud vastutusega äriühing” eelkõige sellistele äriühingu liikidele, mida on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL I lisas, ning „aktsiakapital” hõlmab vajaduse korral mis tahes ülekursi.

b) Kui on tegemist äriühinguga, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest (välja arvatud VKE, mis on eksisteerinud vähem kui kolm aastat, või riskifinantseerimisabi puhul VKE, mis vastab artikli 21 lõike 3 punktis b sätestatud tingimusele ja mis kvalifitseerub riskifinantseerimisinvesteeringu saamiseks pärast valitud finantsvahendaja hoolsuskohustuse menetlust) ja mis on akumulbeeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma raamatupidamises näidatud kapitalist. Käesoleva sätte tähenduses osutab „äriühing, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest” eelkõige sellistele äriühingute liikidele, mida on nimetatud direktiivi 2013/34/EL II lisas.

c) Kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.

d) Kui ettevõtja on saanud päästmisabi ja ei ole laenu veel tagasi maksnud või garantiid lõpetanud, või on saanud ümberkorraldusabi ning ettevõtja suhtes kohaldatakse jätkuvalt ümberkorralduskava.

e) Ettevõtja puhul, mis ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul:

1) ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus on olnud suurem kui 7,5 ja

2) ettevõtte EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse on olnud alla 1,0.

Eelnõu § 7 lõikes 8 sätestatakse, et lisaks lõigetes 1–7 nimetatud nõuetele taotleja: 1) peab olema enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt kaks majandusaastat ja 2) tema müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud mõlemal kahel majandusaastal vähemalt võrdne taotletava toetuse summaga.

Nõuded tulenevad vajadusest seada fookus ettevõtjatele, kelle äritegevusest saadav rahavoog võimaldab toetusega võimendatava investeeringu ellu viia ning kes on suurema tõenäosusega ka pikemas perspektiivis jätkusuutlikud.

Varasemat tegutsemist tõendavad taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded.

Müügituluks loetakse toodete, kaupade ja teenuste eest saadud tulu, mis ei sisalda käibemaksu. Müügitulu ei sisalda põhivara müügist saadud tulu ega muud tulu nagu kasumit valuutakursi muutustest, saadud annetusi, finants- ega erakorralist tulu, riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest või ELi institutsioonidelt saadud toetusi, tegevuskulude sihtfinantseerimist jne.

Eelnõu § 8 sätestab taotluse esitamise ja selle tähtaja.

Eelnõu § 8 lõikes 1 sätestatakse, et taotleja esitab toetuse saamiseks elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotluse selleks ettenähtud tähtajal. Taotlusega esitatakse ka dokumendid, mis võimaldavad taotluse määruuses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimist, meetme seireks vajalikke andmeid ja taotluse hindamist vastavalt hindamiskriteeriumitele.

Eelnõu § 8 lõige 2 kirjeldab taotluse esitamise võimalusest teavitamist. Taotluse esitamise tähtaja teeb PRIA teatavaks ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja PRIA veebilehel.

Eelnõu § 9 sätestab nõuded taotlusele.

Eelnõu § 9 lõikes 1 esitatakse loetelu nõuetest, millele taotlus peab vastama ja andmed, mida tuleb taotluses esitada.

Punktis 5 toodud alginvesteeringu mõistet on selgitatud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 49:

a) investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses mõnega järgmistest:

- uue ettevõtte asutamine,
- olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamine,
- ettevõtte tootmiskeskuste mitmekesistamine, kui laienetakse toote- või teenuseturgudele, kus ettevõtte enne ei tegutsenud, või kõnealuse investeeringuga seotud ettevõtte kogu tootmisprotsessi või teenuste osutamise protsessi täielik ümberkorraldamine;

b) vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud. Üksnes ettevõtja aktsiate omandamine ei kvalifitseeru alginvesteeringuks. Asendusinvesteeringut ei käsitata alginvesteeringuna.

Punktis 7 toodud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punkti 61a kohane ümberpaigutamine tähendab sama või sarnase tegevuse või selle osa üleviimist ühest Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu osalisriigi ettevõttest (algne ettevõtte) teise EMP lepingu muus osalisriigis asuvasse ettevõttesse, kuhu toetatav investeering tehakse (toetatav ettevõtte). Ümberpaigutamine toimub siis, kui toode või teenus täidab nii algses kui ka toetatavas ettevõttes vähemalt osaliselt sama otstarvet ja vastab sama liiki tarbija nõudmistele või vajadustele ja EMPs asuva abisaaja ühes ettevõttes lähevad samas või sarnases tegevusalas kaduma töökohad. Vastav teave tuleb esitada juhul, kui toetust taotletakse regionaalabina.

Punktis 8 toodud autonoomse ettevõtja, partnerettevõtja ja seotud ettevõtja mõistete selgitused on toodud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 2 ja on vajalikud ettevõtja kategooria (mikro-väike) määramiseks.

Eelnõu § 9 lõige 2 sätestab, et taotluse hindamiseks hindamiskriteeriumite alusel on vajalik esitada bilansid ja kasumiaruanded juhul, kui need ei ole äriregistrist kättesaadavad. Ka taotleja nõuetele vastavuse (tegutsemisaeg, müügitulu) kontrolliks (§ 7) on vajalikud taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et juhul kui taotleja kuulub kontserni, esitab ta taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta kinnitatud konsolideeritud aruannete ärakirjad, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist.

Eelnõu § 9 lõike 4 kohaselt tuleb taotlusele lisada kasutatud masina või seadme soetamise korral müüja dokumendid, mis tõendavad, et soetatav masin või seade ei ole taotluse esitamise hetkeks vanem kui kolm aastat, selle soetamiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam. Samuti tuleb esitada

projekti maksumuse prognoos. Toetatava tegevuse maksumuse prognoosis esitatakse andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse ja abikõlblike kulude kohta, mis peavad olema põhjendatud, üksikasjalikult kirjeldatud, tuginema tegelikele asjaoludele ning vajadusel tõendatavad.

Taotlusele lisatakse kaasomaniku kirjalik nõusolek, kui masin või seade paigaldatakse kaasomandis olevasse ehitisse või kui ehitisealune maa on kaasomandis ning seadme või masina paigaldamisel ehitisse, mis on taotleja valduses võlaõiguslikul alusel, lisatakse seda tõendav kirjalik võlaõiguslik leping, või kui ehitisealune maa on taotleja valduses asjaõiguslikul alusel, seda tõendav asjaõigusleping, kui see ei ole tuvastatav kinnistusraamatust.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab, et ehitustööde korral esitab taotleja järgmised projekti nõuetekohasust tõendavad dokumendid:

- 1) väljavõtte põhiprojekti joonistest koos põhiprojekti seletuskirjaga, kui ehitusprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras;
- 2) hoonestusõiguse seadmise leping, mis tõendab, et taotleja kasuks on seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksimisest, kui taotleja kasutab ehitisealust maad hoonestusõiguse alusel ja see ei nähtu kinnistusraamatust.

Eelnõu § 10 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli.

PRIA kontrollib taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse toetuse saamise nõuetele vastavust.

Eelnõu § 11 sätestab taotluse hindamise ja taotluste paremusjärjestuse koostamise põhimõtted.

Eelnõu § 11 lõige 1 sätestab, et PRIA hindab taotlusi eelnõu lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ sätestatud hindamiskriteeriumide alusel ja moodustab hindamistulemuste põhjal taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Hinnatakse vastavalt kriteeriumitele: tegevuse eesmärki ja põhjendatust, tegevuse omafinantseeringu osakaalu, mõju toetuse eesmärkide saavutamisele, taotleja suutlikkust tegevedu ellu viia ning taotleja meeskonna pädevust ja võimekust. Samuti on hindamiskriteeriumiks taotleja tegevusvaldkond, kus eelistatakse taime- ja loomakasvatuse või toiduainete- ja joogitootmise valdkonna ettevõtteid. Taotlusi hinnatakse skaalal 0–3 (minimaalne hindepunkt – „0“, maksimaalne hindepunkt – „3“). Hindamisel valitakse hinne, mille kirjelduses toodud aspektid kõige enam vastavad taotluses esinevatele asjaoludele. Lisapunkt antakse taotlejale, kes kuulub taotluse esitamise ajal põllumajandusühistusse või kasutab toetatavas tegevuses kõrvalsaaduste väärimdamiseks ühe või mitme ettevõtte kõrvalsaadusi. Maksimaalselt on võimalik saada 19 hindepunkti. Hindamiskomisjoni antud hindepunktide aritmeetiline keskmine koondhinne arvutatakse täpsusega kaks kohta peale koma ilma ümardamata.

Eelnõu § 11 lõige 2 sätestab, et võrdsete hindepunktide summadega taotluse puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetatava tegevuse omafinantseering on suurem. See tähendab, et kui näiteks kaks taotlust on võrdsed ning hindamiskriteeriumidest tulenevalt saavad samasuguse koondhinne, siis eelistatakse taotlust, kus taotleja panustab investeringusse rohkem omavahendeid. Kui ka omafinantseering on võrdne, eelistatakse taotlust, mis sai rohkem hindepunkte lisas sätestatud hindamiskriteeriumi number kolm alusel.

Eelnõu § 11 lõige 3 sätestab, et taotluste hindamiseks ning taotluste paremusjärjestuse koostamiseks määrab PRIA hindamiskomisjoni, mis koosneb vähemalt viiest liikmest.

Eelnõu § 12 sätestab taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise põhimõtted.

Eelnõu § 12 lõige 1 sätestab, et juhul kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa. **Lõige 2** sätestab, et kui kõigi nõuetele

vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud paremusjärjestuse alusel parimad nõuetele vastavad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa. **Lõige 3** määratleb minimaalse hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks, mis on 7,60 hindepunkti.

Eelnõu § 12 lõige 4 sätestab, et kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud, kuna taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse. Sel juhul toimitakse vastavalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 5 tingimustele ja vähendatakse toetust mitteabikõlblike kulude võrra. Seejuures tingimisel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid.

Eelnõu § 12 lõige 5 sätestab, et otsuse taotluse rahuldamata jätmise kohta teeb PRIA Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 3 alusel. See lõik seletab, millistel alustel võib teha otsuse jätta maaelu arengu toetuse taotlus rahuldamata. Lisaks Euroopa Liidu õigusaktides kehtestatud alustele võib otsuse teha ka siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti. Samuti võib otsuse teha siis, kui taotleja ei esita või ei tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist. Taotlust ei rahuldata ka juhul, kui see ei vasta Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 nõuetele. Taotluse rahuldamata jätmise otsuse võib teha ka siis, kui taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid. Need kriteeriumid tagavad, et toetust saavad vaid need taotlejad, kes vastavad kõikidele nõuetele ja kelle taotlused on õiguspärased.

Eelnõu § 12 lõige 6 sätestab, et kui hindamistulemuste alusel väljavalitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetekohast taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada, sest taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse tingimisel, et taotluses kavandatud projekt viiakse ellu ja saavutatakse toetuse andmise eesmärk. Kui taotleja ei ole toetuse osalise rahuldamise otsusega nõus, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse. Seejärel on PRIA-l võimalik sama lõike alusel vabanenud eelarve ulatuses teha taotluse rahuldamise otsus paremusjärjestuses järgmise nõuetekohase taotluse kohta.

Eelnõu § 12 lõige 7 sätestab ajaperioodi rahastamisotsuse langetamiseks. PRIA teeb taotluse rahuldamise osalise rahuldamise või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 80 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu § 13 sätestab toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 13 lõige 1 sätestab, et toetuse saaja viib projekti ellu, sealhulgas esitab kõik tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid, ning võtab toetuse abil soetatud ja ehitatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja võtab toetuse abil soetatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul ja viib tegevuse ellu viie aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel.

Eelnõu § 13 lõige 3 ja 4 sätestavad, et toetuse saaja tagab toetatava tegevuse kestuse, sealhulgas säilitab toetuse abil soetatud ja ehitatud vara ning kasutab seda sihtotstarbeliselt, vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest või liisingu puhul kuni viimase toetusosa maksamiseni (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*), kuid hiljemalt 30. juunil 2029. Seejuures võib liisinguleping olla sõlmitud kestusega kuni viis aastat.

Eelnõu § 13 lõige 5 sätestab, et kui toetatava ehitustegevuse kohta peab vastavalt ehitusseadustikule olema ehitusluba või -teatis, siis peab see olema hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks kättesaadav ehitusregistrist.

Eelnõu § 14 sätestab ostumenetluse läbiviimise.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja peab korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames soetatava vara või teenuse mõistlik maksumus. See tähendab, et enne ostu sooritamist peab toetuse saaja läbi viima hankemenetluse, kus kaalutakse erinevaid pakkumisi ning tehakse valik parima pakkumise alusel. Ostumenetluse tulemusel valitakse pakkumine, mis vastab kõige paremini etteantud nõuetele ja tingimustele ning on kõige mõistlikuma hinna ja kvaliteedi suhtega. Selle nõude täitmise eesmärk on tagada, et toetuse kasutamine oleks efektiivne ja majanduslikult otstarbekas.

Eelnõu § 14 lõige 2 ja 3 sätestavad, et kui projekti eeldatav käibemaksuta maksumus on alla 30 000 euro, kuid projekti raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, küsitakse üksteisest sõltumatute pakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust. Kui aga projekti eeldatav käibemaksuta maksumus on 30 000 eurot või sellest suurem, peab toetuse saaja korraldama ostumenetluse riigihangete registris.

Sõltumatute pakkujate all mõeldakse selliseid ettevõtteid või isikuid, kes ei ole omavahel seotud, st neil ei ole mingit seost üksteisega, nagu näiteks samasse kontserni kuulumine või ühine juhtimine. See tähendab, et taotleja ei tohi tugineda ainult ühe pakkumuse hinnale, vaid võrdlema erinevaid pakkumusi, et saada võimalikult õiglane hind. Selline protsess tagab, et maksumus on mõistlik ja vastab turutingimustele.

Eelnõu § 14 lõige 4 sätestab, et kui toetuse saaja taotleb toetust kasutatud masina või seadme soetamiseks, peab ta olema saanud vähemalt ühe hinnapakkumuse kasutatud masina või seadme kohta ja kaks hinnapakkumust uue samaväärse masina või seadme kohta.

Eelnõu § 14 lõige 5 täpsustab nõudeid, millele ostumenetluse korraldamine riigihangete registris peab vastama:

- 1) ostumenetluse väljakuulutamisel avaldatakse riigihangete registris ostu teade, millest nähtub ostetava teenuse, ehitustöö või asja kirjeldus, tehnilised andmed, majanduslikult soodsaima hinnapakkumuse väljaselgitamiseks hinnapakkumuste hindamise kriteeriumid ja pakkumuste esitamise tähtpäev;
- 2) hinnapakkumuste esitamise tähtaeg on vähemalt 15 tööpäeva;
- 3) teade ostumenetluse kohta on avalik.
- 4) ostumenetlusega seotud teabevahetus ostumenetluse korraldaja ja pakkuja vahel, sealhulgas juurdepääsu võimaldamine ostuteate ja sellega seotud dokumentidele ning hinnapakkumuste ja selgituste esitamine, toimub riigihangete registris;
- 5) hinnapakkumused võetakse vastu ja avatakse riigihangete registris;
- 6) tingimusi – ostumenetluse väljakuulutamisel avaldatakse riigihangete registris ostu teade, millest nähtub ostetava teenuse, ehitustöö või asja kirjeldus, tehnilised andmed, majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks hinnapakkumuste hindamise kriteeriumid ja hinnapakkumuste esitamise tähtpäev – ei tohi muuta pärast pakkumuste esitamise tähtaega ega neist kõrvale kalduda parima pakkumuse valimisel.

Lisaks antakse PRIA-le Vabariigi Valitsuse 31. augusti 2017. a määruse nr 137 „Riigihangete registri põhimäärus“ § 21 lõike 1 punkti 19 kohane vaatleja roll.

Eelnõu § 14 lõige 6 sätestab loetelu sellest, millist teavet peab sisaldama hinnapakkumus, mille toetuse saaja saab soetatava vara või teenuse kohta. Hinnapakkumus peab sisaldama toetuse saaja

nime, hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust, samuti tehniliste tingimuste loetelu, mis vastab tehnilisele spetsifikatsioonile.

Eelnõu § 14 lõige 7 sätestab, et ehitustööde korral peab hinnapakumuse sisaldama lisaks lõikes 6 nimetatud andmetele järgmisi andmeid:

- 1) ehitise nimetus;
- 2) ehitise ehitisregistri kood;
- 3) selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitise paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada;
- 4) ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise kulud, välisrajatiste kulud, aluse- ja vundamendikulud, kandetarindite kulud, fassaadielementide kulud, katusekulud, ruumitarindite kulud, pinnakatete kulud, tehnosüsteemide kulud, ehitusplatsi korralduskulud ja ehitusplatsi üldkulud.

Eelnõu § 14 lõike 8 kohaselt ei tohi toetuse saaja küsida hinnapakumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses. Tulumaksuseaduse § 8 sätestab, millal isikud loetakse seotuks, näiteks kui üks isik omab teise isiku üle märkimisväärset mõjuvõimu või neil on ühine juhtimisorgan. Sellised seotud isikud võivad pakkuda üle- või alahinnatud hindu, mis ei ole objektiivsed ja võivad mõjutada taotleja otsuseid. Seetõttu on nende väljajätmine hinnapakumuste küsimisest vajalik tagamaks, et hinnapakumused on objektiivsed ja usaldusväärsed. Kui taotleja võtab pakkumised riigihangete registri vahendusel ei ole isikute vahelise seotuse välistamine vajalik, kuna kõigil soovijatel on avalikus keskkonnas ostumenetluse korraldamisel võimalik oma pakkumine esitada ja toetuse saaja peab valiku tegema vastavalt eelnevalt kindlaks määratud tingimustele. Avaliku konkursi tahtlik moonutamine võib viidata toetuse saamiseks kunstlike tingimuste tekitamisele, mille tagajärjeks on toetusest ilma jäämine ja võimalik on ka Euroopa Liidu finantshuve kaitseks kohaldatava halduskaristuse kohaldamine.

Eelnõu § 14 lõige 9 sätestab, et toetuse saaja võib loobuda konkureerivate hinnapakumuste küsimisest või ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe. See tähendab, et kui taotleja on näiteks juba uurinud turul saadaolevaid pakkumisi ja leidnud, et neid on vähem kui kolm, võib ta küsida vähemalt kahte hinnapakumust, kui see on mõistlik. Oluline on siiski meele pidada, et taotleja peab olema võimeline selgitama ja tõendama, miks oli võimatu või ebapraktiline küsida konkureerivaid pakkumusi.

Eelnõu § 14 lõike 10 kohaselt ei tohi eirata lõikes 2 sätestatud nõuet hinnapakumuste küsimiseks, jagades projekti raames tellitava töö või teenuse osadeks. Kui toetatava tegevuse raames tellitav töö, teenus või vara on vajalik sama eesmärgi saavutamiseks, siis ei ole lubatud seda jagada osadeks. Kuid taotleja võib jagada projekti raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate asjadega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu § 15 sätestab toetuse saaja muud kohustused.

Eelnõu § 15 lõige 1 sätestab, et sihipärase kasutamise perioodi lõpuni või liisingu puhul kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni tuleb täita teatud kohustusi. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teha toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle auditit ja järelevalvet ning teha muid toetuse saamisega seotud kontrole, ja osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama PRIA määratud isikul viibida oma kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks ning seireks ja hindamiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul.

Toetuse saaja eristab raamatupidamises kontrollitavuse eesmärgil toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest.

Lisaks on toetuse saajal kohustus teavitada PRIA-t viivitamata taotluses esitatud või projektiga seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist ja kohustuste täitmist takistavast asjaolust, sealhulgas tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule.

Toetuse saaja peab vastavaid sümboleid ja teavitustegevusi kasutades näitama, et tegemist on Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondtoetuse abil elluviidava tegevusega.

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab nõuded toetuse saajale, mis hõlmavad eelnõu § 7 lõigetes 3 (maksuvõlg), 6 (karistusseadustik) ja 7 (raskustes olev ettevõtja) tingimusi. Seejuures tuleb silmas pidada, et nimetatud nõuetele peab toetuse saaja vastama kogu toetatava projekti jooksul ehk kuni viimase toetusosa välja maksmiseni.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt tuleb § 7 lõikes 4 (likvideerimismenetlus, pankrot) sätestatud nõuetele vastata kuni sihipärase kasutamise perioodi lõpuni (vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest või liisingu puhul viimase toetusosa maksmiseni).

Eelnõu § 15 lõige 4 sätestab, et toetuse saajal peavad hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema täidetud soetatud ja ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused, sealhulgas hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks on ehitise kasutusluba või kasutusteatis ehtisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt.

Eelnõu § 16 sätestab maksetaotluste esitamise üksikasjad ja kehtestab nõuded maksetaotlusele.

Eelnõu § 16 lõikes 1 on sätestatud, et pärast projekti täielikku või osadena elluviimist esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu maksetaotluse koos nõutavate dokumentidega, kui: 1) töö on tehtud või teenus on osutatud ja vastu võetud; 2) vara on soetatud ja oma valdusesse või omandisse saadud ning 3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Lõige 2 täpsustab andmed, mis maksetaotluses esitatakse:

- 1) toetuse saaja ärinimi ja äriregistri kood;
- 2) selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse;
- 3) toetuse summa, mille maksmist taotletakse;
- 4) teave elluviidava toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta;
- 5) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta;
- 6) andmed projekti kogumaksumuse muutumise kohta;
- 7) kulude mõistlikkust tõendavad dokumendid (paragrahvis 14 toodud ostumenetlusega seotud dokumendid).

Eelnõu § 16 lõige 3 täpsustab, et koos maksetaotlusega tuleb esitada ka: 1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö või soetas vara; 2) arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või selle väljatrükk või arvelduskonto väljavõte; 3) selle isiku väljastatud osutatud teenuse või tehtud töö üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis teenuse või töö.

Eelnõu § 16 lõige 4 sätestab liisingulepingu alusel soetatud vara puhul esitatavad maksetaotluse ja dokumendid:

- 1) maksetaotluse esmakordse esitamise korral ja liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ning toetuse saaja vahel sõlmitud liisinguleping, maksegraafik ja liisingueseme üleandmise akt ning selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt liisinguandja soetas liisingueseme;
- 2) maksetaotluse igakordse esitamise korral liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve-saateleht või arve;

3) punktis 2 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või selle väljatrükk või arvelduskonto väljavõte.

Eelnõu § 17 sätestab maksetaotluste kontrollimise, mille käigus PRIA hindab nii taotletava toetuse õiguspärasust kui ka projekti vastavust EL asjakohastele õigusaktidele, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele kehtestatud tingimustele ja eesmärkidele. Toetuse saaja peab veenduma, et ta viib tegevusi ellu vastavalt toetuse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele ja taotluses toodud eesmärkidele.

Eelnõu § 18 sätestab toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu § 18 lõige 1 sätestab, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning tingimusel, et toetuse saaja on järginud projekti elluviimisel kõiki nõudeid.

Eelnõu § 18 lõikes 2 sätestatakse toetuse mittemaksmise otsuse tingimused lähtuvalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alustest.

Eelnõu § 18 lõige 3 sätestab, et kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et taotleja on rikkunud toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei ole täitnud muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 13 lõike 3 alusel. Seejuures võtab PRIA arvesse rikkumise raskust, ulatust, püsivust ning korduvust. Tegemist ei ole ELÜPS 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmega (halduskaristusega), vaid eeskirjade eiramise tõttu põhjendamatust soodustusest ilma jäämisega. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutusõiguse alusel. Eelviidatud rikkumise elemente tuleb mõista järgmiselt:

- 1) nõuete rikkumise raskusaste sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest, võttes arvesse võetud kohustuste eesmärki, mida ei ole täidetud;
- 2) nõuete rikkumise ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele;
- 3) kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada;
- 4) kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusesaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevusliigiga eelmise või kestva programmiperioodi jooksul.

Nii taotluse kui maksetaotluse menetlemisel tuleb nõuetest möödaminemisi hinnata selle järgi kas tegemist on toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisega või mitte. Toetusõiguslikkuse nõuded on taotlejale ja tegevusele esitatud nõuded ehk nõudeid, mis piiritlevad toetuse sihtgrupi ja toetusõigusliku tegevuse. Kui rikutud on toetusõiguslikkuse nõuet – nt toetust tuleb taotlema isik või toetus määratakse ekslikult isikule, kes ei ole tegutsenud § 7 lõikes 2 sätestatud tegevusalal, siis see isik ei ole üldse õigustatud toetust saama ning toetuse vähendamine ei ole antud juhul asjakohane.

Eelnõu § 18 lõikes 4 täpsustatakse ajavahemik, mille jooksul PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse. Otsus tuleb teha sellise aja jooksul, et toetusraha saaks kanda toetusesaaja arvelduskontole kolme kuu jooksul pärast maksetaotluse ja nõuetekohaste dokumentide esitamist.

Eelnõu § 18 lõikes 5 käsitletakse toetuse maksmata jätmise tingimusi. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse teeb PRIA Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõikes 3 sätestatud juhtudel 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. Toetuse

maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks.

Eelnõu § 19 sätestab dokumentide säilitamise tingimused. Määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu § 20 sätestab toetuse saaja andmete avalikustamise, mis toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78), artikli 14 (investeeringuteks ettenähtud regionaalabi) tähenduses ning komisjoni määrust (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähesel määral abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eelnõu rakendamine ringbiomajanduse edendamiseks kõrval- ja kaassaaduste ning jääkide väärdamise ja kõrvalsaaduste töötlemise võimekuse suurendamiseks toob kaasa positiivseid või kaudseid positiivseid mõjusid majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, julgeolekule, regionaalarengule ja sotsiaalvaldkonnale. Eelnõu rakendamine ei too kaasa mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, rakendusasutusele täiendavaid tegevusi ei lisandu ja töökoormus ei muutu.

Mõjud majandusele

Ringbiomajandus on üks võtmevaldkondadest, mis suudab luua majanduskasvu maapiirkonnas ning töökohtade loomise ja säilitamise ka väljaspool põllumajandust. Eesti suur potentsiaal ringbiomajanduse valdkonnas on hetkel alakasutatud, muu hulgas väärdatakse kõrval- ja kaassaadusi ning jääke vähe või tehakse seda madala majandusliku lisandväärtusega. Eestis tekkis 2020. aastal näiteks põllumajanduses ligikaudu 23 000 tonni toidujäätmeid, lisaks tootmiskadu⁶ 90 000 tonni⁷ (Värnik *et al* 2021). RITA ADDVAL-BIOEC⁸ uuringu põhjal tekib arvutuslikult Eestis kõrvalsaadusena kokku näiteks 1 252 500 t põhku, lisaks 40 600 t sorteerimisjäätmeid. Arvutuslikel andmetel on võimalik Eestis kasutada tekkivat põhuressurssi

⁶ Tootmiskaoks määratletakse esmatootmises toiduks toodetud, kuid ühel või teisel põhjusel kõrvalvoogu suunatud saadusi (nt looma- või linnusöödaks, kanalisatsiooni või lägahoidlasse suunatud, ilmastikust tulenevad, tööjõuprobleemide, taimekahjustajate, haiguste vms tõttu põllule jäänud (koristamata) saak ning loomsete kõrvalsaadustena käideldud saadused).

⁷ SEI Tallinn, Eesti maaülikool (2021). Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas. <https://cdn.sei.org/wp-content/uploads/2021/05/toidujaatmete-ja-toidukao-teke-estis-toidutarneahelas-2021.pdf>

⁸ Kers, J. *et al.* (2020) Eesti biomajanduse ressursside hetkeseisu analüüs 6 väärtusahela põhjal. www.taltech.ee/biomajandus.

muuks otstarbeks kokku 498 600 tonni, kuna huumusbilansi säilitamiseks on oluline valdav osa põhust mulda tagastada.

Mõju majandusele on positiivne. Kõrval- ja kaassaaduste ning jääkide väärimise ja töötlemise võimekuse suurendamine ning tehnoloogia uuendamine ning sellega bioressursile kõrgema lisandväärtuse andmine kasvatab ettevõtete kasumlikkust, aitab vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Esmatootjate ja eriti sektori väiksemates ettevõtetes on võimalused põllu- ja metsamajanduse kõrvalsaaduste ning uudsete ja ressurssitõhusate lahenduste kasutuselevõtuks üldiselt piiratud, mistõttu on vajalik ettevõtete vastavate investeeringute toetamine. Määrus loob ettevõtjatele tehnoloogia uuendamise ja lisandväärtust suurendavate investeeringutega paremad võimalused tugevdada oma konkurentsivõimet. Ettevõtjad saavad kasutada uusi tehnoloogiaid, masinaid ja seadmeid, mis aitavad neil täiustada oma tootmisprotsesse ning luua täiustatud või uusi tooteid ja teenuseid. Tehnoloogia uuendamine ning kõrvalsaaduste töötlemisvõimekuse loomine või parandamine loob eeldused ka töökohtade säilitamiseks või loomiseks. Toetuse saajaid on eeldatavalt kuni 20. Üldine halduskoormus ettevõtjatele toetuse taotlemisega ei suurene.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Eelnõu määrusena rakendamisel on positiivne mõju elu- ja looduskeskkonnale, kuna tehnoloogiliselt uuenduslikud kõrvalsaaduste ringlussevõttu suurendavad ja kõrgema lisandväärtusega toodeteks töötlemise võimekust suurendavad investeeringud panustavad ringbiomajanduse arendamisse, vähendavad ettevõtete keskkonnajalajälge ning aitavad vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest.

Mõju julgeolekule ja välissuhetele

Toetusel on toidujulgeolekut silmas pidades positiivne mõju, tagades tootmise jätkusuutlikkuse, uute toodete ja teenuste loomise, mis põhinevad kohalikul taastuval toormel, arvestades samal ajal kliimamõju ja ressurssitõhususega. Uute lahenduste rakendamine aitab vähendada keskkonna- ja kliimajalajälge, parandada ressursside kasutamist ning leida innovaatilisi viise tootmise ja töötlemise efektiivsuse suurendamiseks.

Mõju regionaalarengule

Toetusel on positiivne mõju regionaalarengule, mis avaldub peamiselt ettevõtluse toetamise ja kliima- ja keskkonnamõju vähendamise kaudu. Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid kuna esmatootjad ja -töötledajad paiknevad eelkõige maapiirkondades, panustab see maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Strateegiakava sekkumise 8.3 „Investeeringud bioressursside väärimisse” kogueelarve on 3 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu kaasrahastus on 60% (1,8 mln eurot) ja Eesti kaasrahastus 40% (1,2 mln eurot).

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Strateegiakava ettevalmistamiseks moodustati 2019. a 18. juunil juhtkomisjon, kuhu kuulusid valdkondade huvigruppide ning riigiasutuste esindajad, lisaks loodi valdkondlikud töögrupid. Juhtkomisjonis ja valdkondlikes töögruppides tutvustati sekkumise põhimõtteid, sisu ja hindamiskriteeriume ning koguti tagasisidet. Juhtkomisjoni ja valdkondlike töögruppide materjalid on leitavad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehelt. Eelnõule on andnud eraldi tagasisidet ka PRIA.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Kliimaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilises kooskõlastamise süsteemis EIS. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks PRIA-le, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Talupidajate Keskliidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule. Tähtajaks esitas märkused Rahandusministeerium, kooskõlastades eelnõu märkustega. Esitatud märkused ja nendega arvestamine on kajastatud seletuskirja lisas olevas tabelis.

(allkirjastatud digitaalselt)

Alo Aasma

Maa- ja ruumiloome asekanstler kantseri ülesannetes